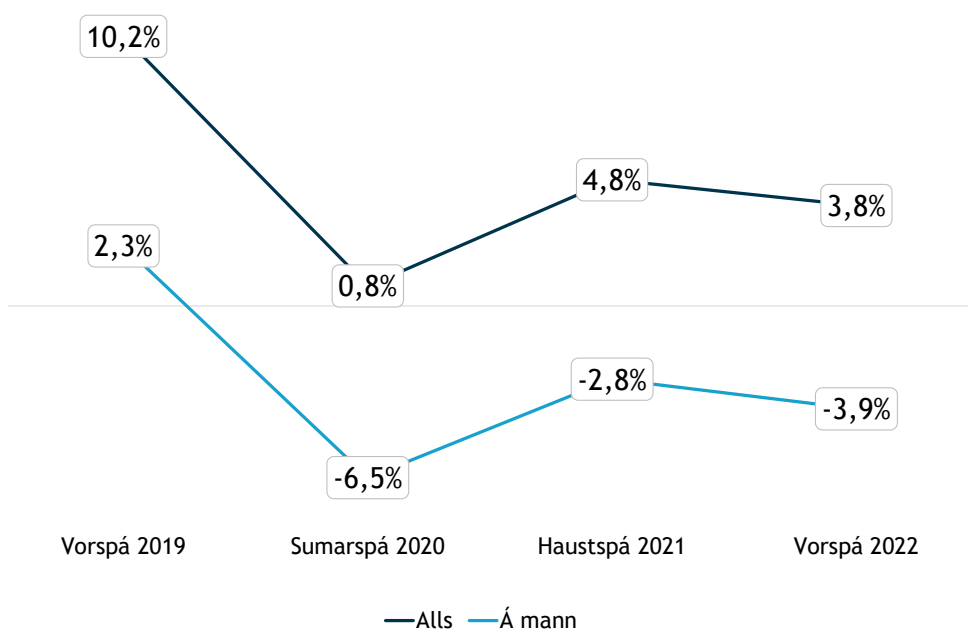

1. Efnahagsmál

1.1 Þróun landsframleiðslu á samningstímabilinu

Í aðdraganda núverandi kjarasamningalotu, í febrúar árið 2019, spáði Hagstofa Íslands samtals um 10,2% hagvexti á árunum 2019-2022, að hagvexti ársins 2019 meðtöldum. Hagvöxtur á hvern íbúa landsins var þá áætlaður 2,3% á grundvelli mannfjöldaspár Hagstofu Íslands. Veruleg óvissa hefur verið um þróun helstu efnahagsstærða síðan, en nýjasta hagspá Hagstofunnar frá því í mars 2022 gerir ráð fyrir að hagvöxtur tímabilsins verði alls um 3,8%, þar af 4,6% á árinu 2022. Hagvöxtur kjarasamningstímabilsins 2019-2022 verður því borinn uppi af útkomu ársins 2022 en um 1% samdráttur mældist á árunum 2019-2021.

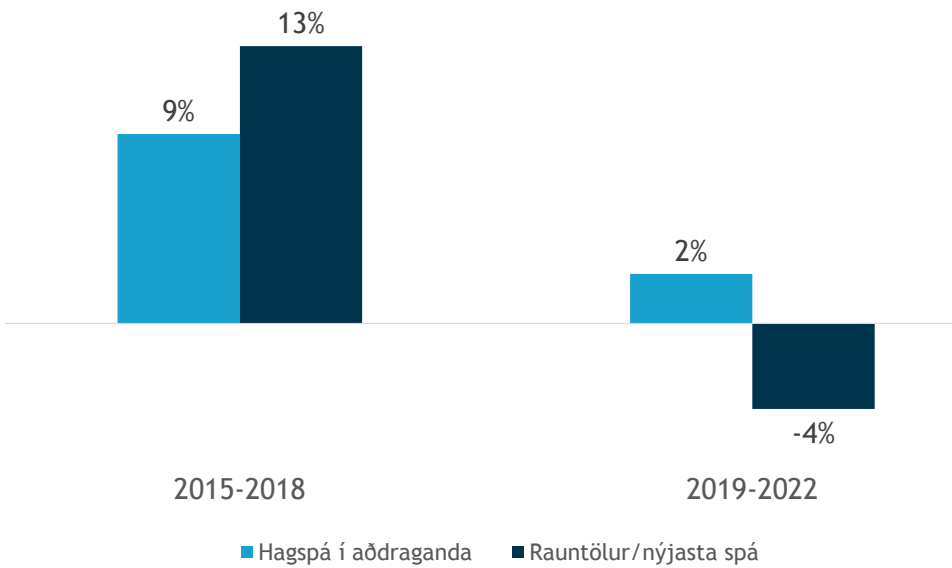
Mynd 1.1. *Hagvaxtarspár fyrir tímabilið 2019-2022 skv. þjóðhagsspá Hagstofunnar*

Heimild. Hagstofa Íslands.

Gangi spá fyrir árið 2022 eftir mun hagkerfið dragast saman um 3,9% á hvern íbúa á yfirstandandi kjarasamningstímabili, en það jafngildir um 6% minni vexti á hvern íbúa en spáð var í upphafi tímabilsins. Þessu var öfugt farið á samningstímabilinu 2015-2018 þegar hagvöxtur á hvern íbúa reyndist 4% meiri en spáð var, eða 13% samanborið við 9% spá í byrjun tímabilsins.

Mynd 1.2. **Samanburður tveggja kjarasamningstímabila, uppsafnaður hagvöxtur á mann**

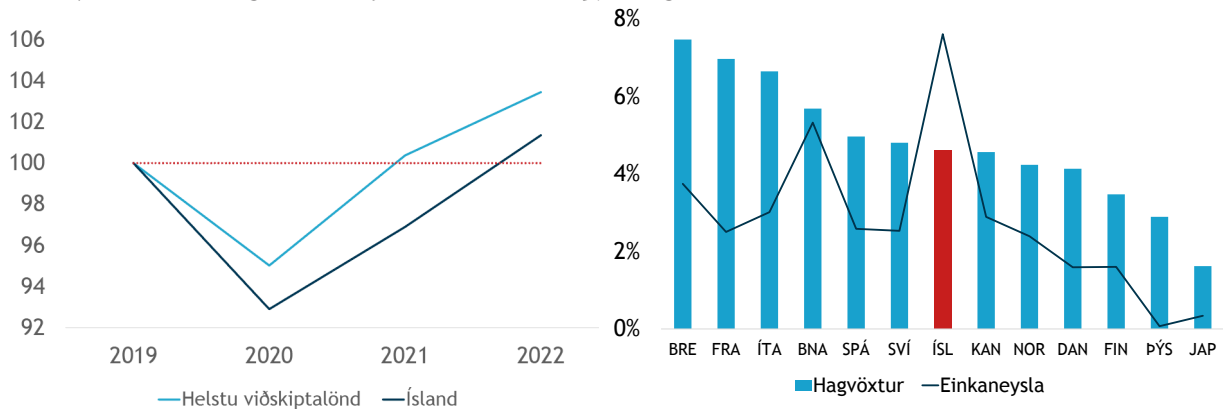

Heimild. Hagstofa Íslands.

1.1.1 Efnahagsbati í kjölfar heimsfaraldurs

Gangi spá Hagstofunnar fyrir árið 2022 eftir mun Ísland ná framleiðslustigi ársins 2019 um ári seinna en helstu viðskiptalöndin, en hagvöxtur á árinu 2021 var rúmlega 4% eftir 7% samdrátt á árinu 2020. Á sama tíma var hagvöxtur í helstu viðskiptalöndum tæplega 6% í fyrra eftir 5% samdrátt á árinu 2020. Hagvöxtur ársins 2021 var að miklu leyti borinn uppi af kröftugri aukningu einkaneyslu en vöxtur hennar var mun meiri á Íslandi en í helstu viðskiptalöndum, eða tæplega 8%. Mikinn vöxt einkaneyslu á Íslandi má einkum rekja til opunar samfélagsins, áhrifa lágs vaxtastigs, vaxandi kaupmáttar í krafti launahækkana og aukinnar bjartsýni í kjölfar heimsfaraldurs. Sparnaðarhlutfall heimila hélst einnig hátt gegnum faraldurinn m.a. vegna takmarkaðra neyslumöguleika. Þá jókst atvinnuvegafjárfesting um 23% eftir þriggja ára samdráttartímabil. Framlag utanríkisviðskipta til hagvaxtar var ýmist lítið eða neikvætt á tímabilinu og viðskiptajöfnuður var neikvæður í fyrsta sinn síðan 2008.

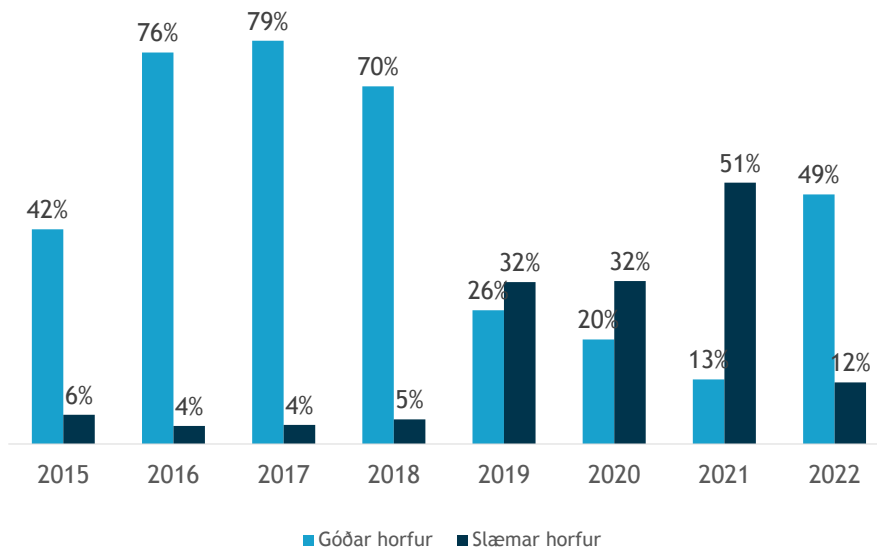
Mynd 1.3. **Vísitala vergrar landsframleiðslu (t.v.) og vöxtur vergrar landsframleiðslu og einkaneyslu árið 2021, alþjóðlegur samanburður (t.h)**

Heimild. Seðlabanki Íslands.

Samkvæmt könnun Gallup í ársbyrjun 2022 á væntingum stjórnenda 400 stærstu fyrirtækja landsins metur helmingur þeirra efnahagshorfur góðar, samanborið við 70% í aðdraganda kjarasamninga vorið 2019. Aðeins 12% töldu efnahagshorfur slæmar sem er mikill viðsnúningur frá því fyrir ári þegar helmingur stjórnenda taldi horfur slæmar.

Mynd 1.4. **Væntingar fyrirtækja um efnahagshorfur á fyrsta ársfjórðungi 2015-2022**

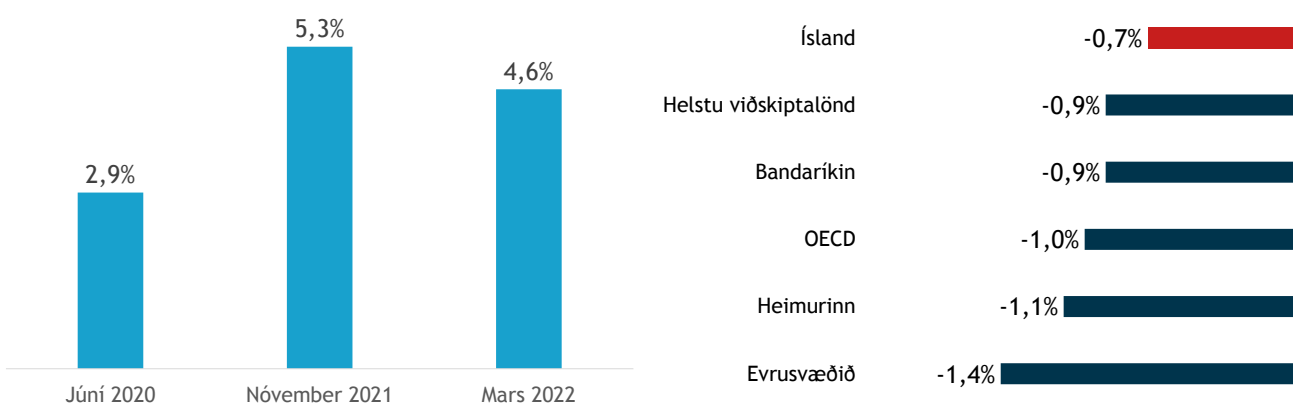

Heimild. Seðlabanki Íslands og Samtök atvinnulífsins.

Hafa ber í huga að könnunin var framkvæmd á tímabilinu 11. febrúar til 8. mars en á miðju könnunartímabilinu gjörbreyttust aðstæður í heimsbúskapnum þegar Rússland gerði innrás í Úkraínu. Í nýjustu þjóðhagsspá Hagstofu Íslands frá því í mars var því spáð að hagvöxtur hér á landi yrði 0,7% minni í ár en áður var talið vegna áhrifa stríðsins en áhrifin á hagvöxt á evrusvæðinu eru talin verða

mun meiri eða um 1,4% til lækkunar. Áhrif innrásarinnar auka óvissu í heimsbúskapnum verulega og spár um hagvöxt á árinu 2022 eru taldar taka miklum breytingum eftir því sem líður á árið.

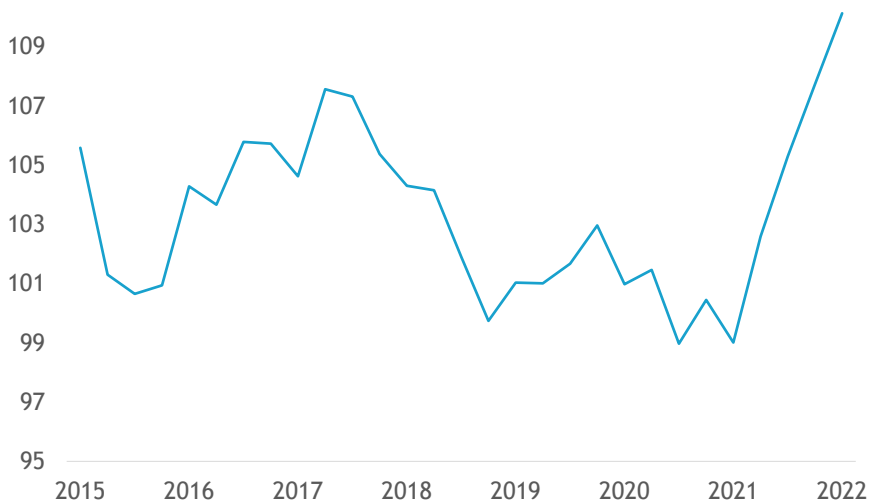
Mynd 1.5. **Hagvaxtarspár fyrir 2022 á Íslandi (t.v.) og áhrif stríðsins á hagvöxt árið 2022 skv. spám (t.h.)**

Heimild. Hagstofa Íslands og OECD.

Neikvæð áhrif innanlands til skamms tíma eru einkum talin koma fram í hækkun á innflutningsverði hrávöru, minna framboði og samdrætti neyslu og fjárfestinga. Bein áhrif innrásarinnar á utanríkisviðskipti Íslands eru talin verða takmörkuð fyrst um sinn, en viðskipti Íslands við þau þrjú ríki sem tengjast átökunum; Rússland, Úkraínu og Hvíta Rússland, vógu aðeins um 1,5% á árinu 2020.

Mynd 1.6. **Viðskiptakjör Íslands, vísitala 2010=100**

Heimild. Seðlabanki Íslands.

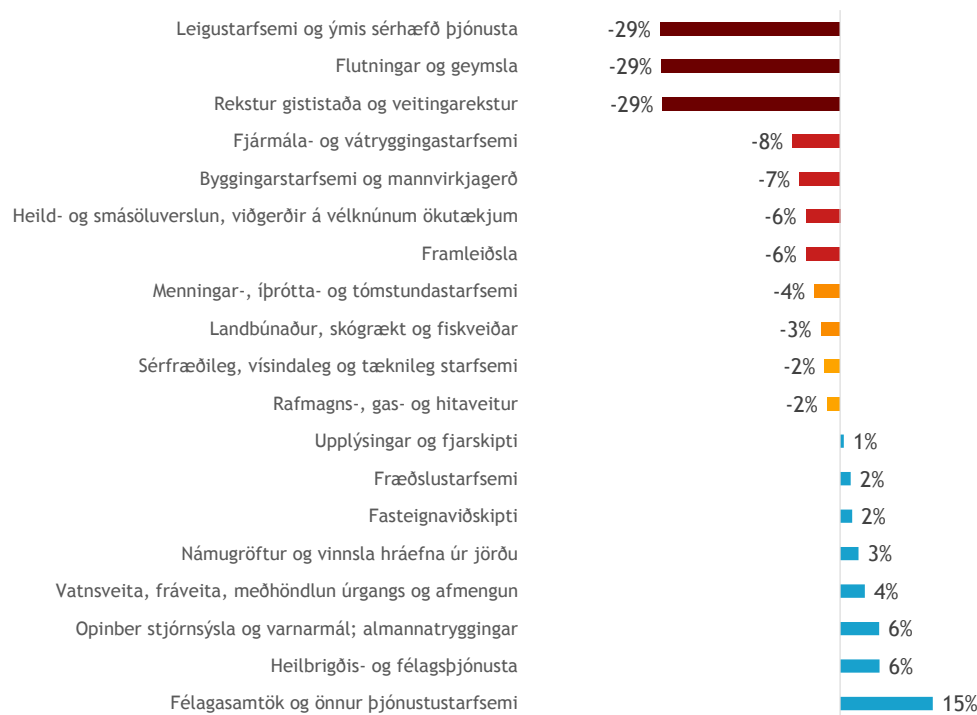
Stríðið virðist þó verða íslenska hagkerfinu hagfelld til skamms tíma þar sem viðskiptakjör hafa batnað um 10% milli ára, m.a. vegna stórfelldra hækkana á verði á sjávarafurðum, áli og kísiljárn. Verð helstu útflutningsafurða er það hæsta um langt árabil. Til lengri tíma skiptir mestu hver áhrif verðhækkana og framboðshnökra verða á eftir-

spurn og hagþróun í viðskiptalöndunum. Verðbólga er þar sú mesta í tæpa þrjá áratugi og innflutningur á jarðgasi frá Rússlandi nemur samtals um 40% af innflutningi ESB-ríkjanna. Óvissa um efnahagshorfur hér á landi er mikil og útkoman ræðst af framvindu mála á alþjóðavísu. Á móti vegur að erlend staða þjóðarbúsins er sterk og íslensk heimili eru almennt vel búin undir áföll vegna sterkrar eignastöðu. Lausafjárstaða innlendra banka er jafnframt sterk og gjaldeyrisforði Seðlabankans rúmur.

1.2 Staða á vinnumarkaði

Áhrif heimsfaraldursins á innlendar atvinnugreinar reyndust mjög mismunandi. Á milli ára 2019 og 2021 fækkaði vinnustundum í hagkerfinu um 6%. Vinnumagn minnkaði mest í ferðaþjónustu, eða um 30%, en umsvif í atvinnugreinum hins opinbera jukust á sama tímabili; um 2% í fræðslustarfsemi og 6% í bæði opinberri stjórn-sýslu og heilbrigðis- og félagsþjónustu.

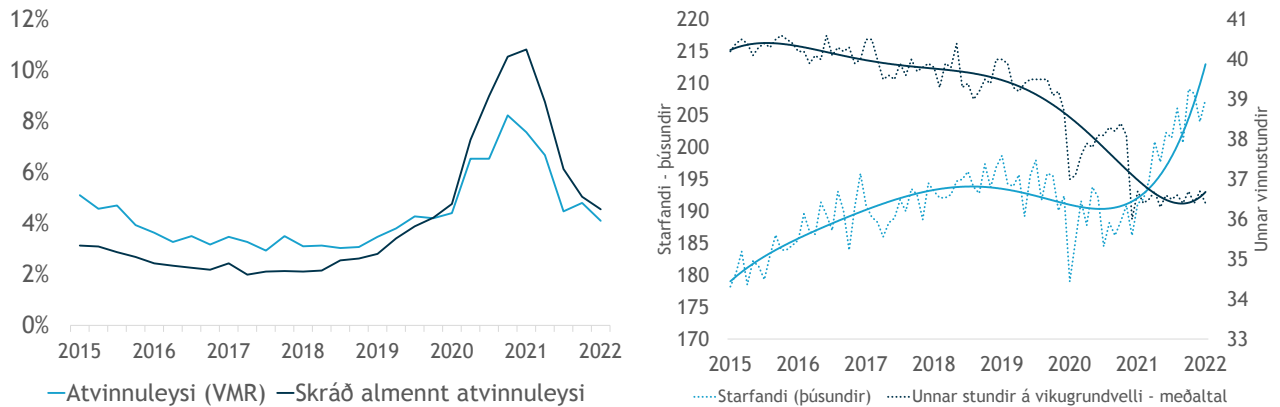
Mynd 1.7. **Breyting á vinnumagni eftir atvinnugreinum 2019-2021**

Heimild. Hagstofa Íslands.

Skráð atvinnuleysi, samkvæmt Vinnumálastofnun, náði hámarki í janúar 2021 þegar 11,6% af mannaflanum var án atvinnu, sem er talsvert meira en í kjölfar bankahrunsins þegar atvinnuleysi fór hæst í rúmlega 9%. Atvinnuleysi minnkaði hratt frá miðju ári 2021, og var komið í 4,5% í apríl 2022. Það er þó hátt atvinnuleysi í sögulegu samhengi.

Mynd 1.8. **Atvinnuleysi (t.v.) og fjöldi starfandi og vinnustundir, árstíðaleiðrétt (t.h.)**

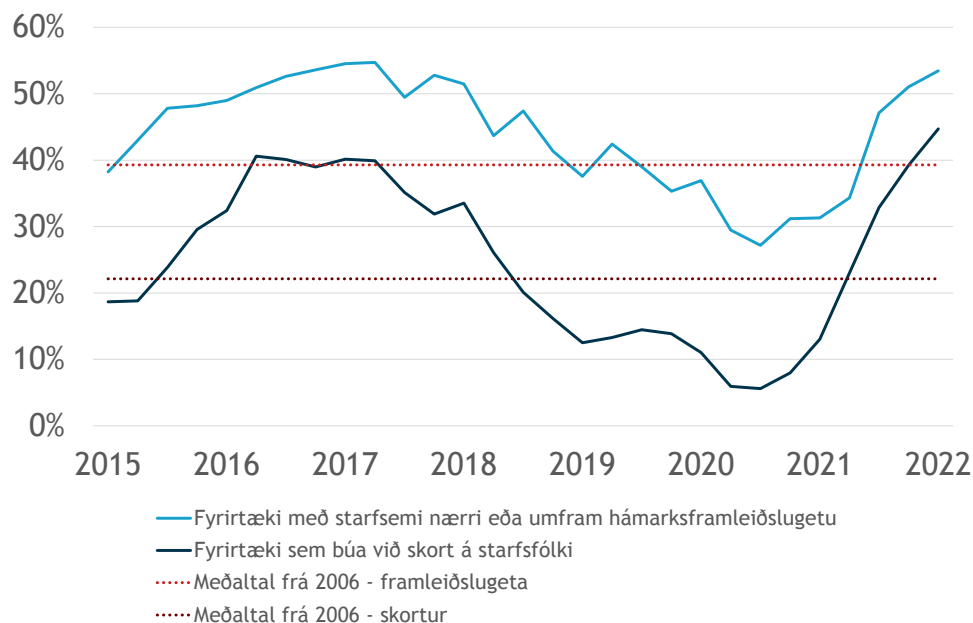

Heimild. Hagstofa Íslands, Vinnumálastofnun, Seðlabanki Íslands.

Vinnumarkaðsrannsókn Hagstofunnar er úrtaksrannsókn þar sem gagna er aflað með viðtölum við einstaklinga. Stuðst er við alþjóðlegar skilgreiningar í samræmi við EES-löggjöf svo niðurstöður gagnast í alþjóðlegum samanburði. Skráð atvinnuleysi byggir á greiddum atvinnuleysisdögum Vinnumálastofnunar.

Þrátt fyrir heimsfaraldurinn jókst heildarfjöldi starfandi fólks nokkuð á kjarasamningstímabilinu, eða um 3% milli aprílmánaða 2019 og 2022. Á sama tíma styttist meðalvinnutími um 10%. Könnun Seðlabanka Íslands og Samtaka atvinnulífsins meðal fyrirtækja sýnir að æ fleiri fyrirtæki telja starfsemi sína nærri eða umfram hámarksframleiðslugetu og að skortur á starfsfólki fari vaxandi. Hlutföllin eru hærri en þau voru á árunum 2016-2017 og bendir því flest til þess að manna þurfi stóran hluta starfa, m.a. í ferðaþjónustu, með fjölgun á erlendu starfsfólki.

Mynd 1.9. **Nýting framleiðsluþátta - könnun Gallup meðal 400 stærstu fyrirtækjanna**

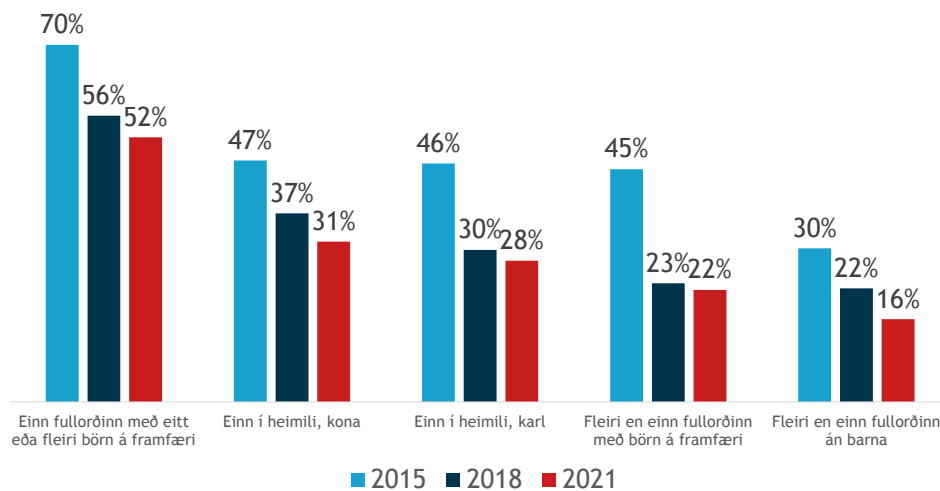

Heimild. Seðlabanki Íslands.

1.3 Fjárhagsstaða heimila og kaupmáttarþróun

Áhrif heimsfaraldurs kórónuveiru á stöðu heimilanna reyndust heldur minni en gert var ráð fyrir í upphafi faraldursins, en hlutfallslegur fjöldi heimila sem á erfitt með að ná endum saman hefur minnkað stöðugt á síðustu árum. Mynd 1.10 sýnir m.a. að rúmlega helmingur einstæðra foreldra átti erfitt með að ná endum saman árið 2021 og tæpur þriðjungur einhleypra kvenna og karla. Þessi hlutföll lækkuðu talsvert frá árinu 2015 og það sama á við um heimili þar sem búa fleiri en einn fullorðinn.

Mynd 1.10. **Hlutfall heimila sem átti erfitt með að ná endum saman, 2015-2021**

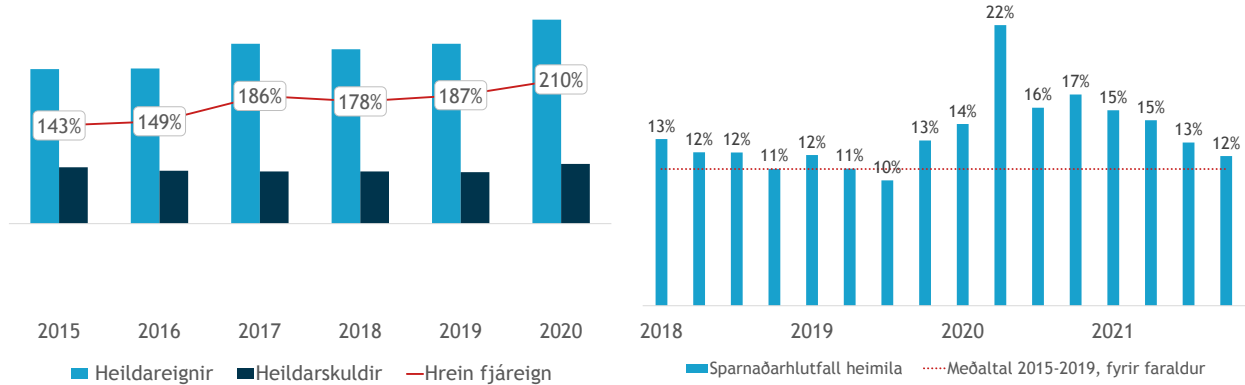

Heimild. Hagstofa Íslands.

Vanskil heimila í bankakerfinu voru í lok árs 2021 lág í sögulegu og alþjóðlegu tilliti. Þau voru þá um einu prósentustigi lægri en í upphafi faraldursins, eða 0,9% samanborið við 2,5% að meðaltali í löndum Evrópu.

Traust staða heimila býr þau almennt undir að geta staðist niðursveiflu, en hrein fjáreign þeirra hefur aukist verulega frá 2015 og hlutfall sparnaðar af ráðstöfunartekjum hefur verið hátt undanfarið. Sparnaður heimila jókst mikið á tíma faraldursins, einkum vegna skertra möguleika til afþreyingar, en neyslumynstur færir nú óðum til fyrra horfs, m.a. með auknum ferðalögum til útlanda.

Mynd 1.11. **Hrein fjáreign heimila, hlutfall af vergri landsframleiðslu, (t.v.) og hlutfall sparnaðar af ráðstöfunartekjum (t.h.)**

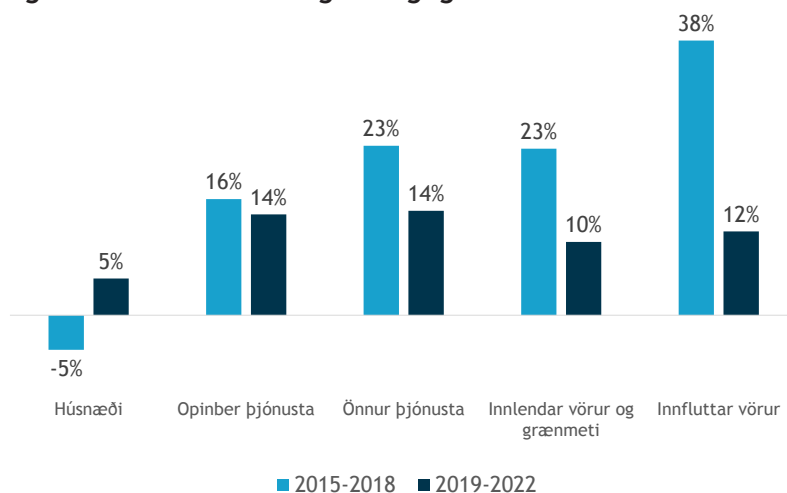
Heimild. Hagstofa Íslands og Seðlabanki Íslands.

Viðbúið er að vaxtahækkunar rýri kaupmátt ráðstöfunartekna heimila á næstu misserum og auki áhættu þeirra, en í upphafi þessa árs var rúmlega helmingur fasteignalána með fasta óverðtryggða vexti og um 30% með breytilega óverðtryggða vexti.

1.3.1 Þróun kaupmáttar á tveimur kjarasamningstímabilum

Kaupmáttur launa jókst að jafnaði um 11% á milli janúarmánaða 2019 og 2022. Aukningin er þó helmingi minni en á síðasta samningstímabili, árin 2015-2018, þegar kaupmáttur jókst um 20%. Kaupmáttur launa jókst á mælikvarða allra helstu undirliða vísitölu neysluverðs á tímabilinu 2019-2022, en mest gagnvart þjónustu eða 14%. Kaupmáttur launa jókst álíka mikið gagnvart innlendum og erlendum vörum á tímabilinu, en aukningin á samningstímabilinu 2015-2018 var að miklu leyti knúin áfram af verðlækkun í innflutningsverði og gengisstyrkingu. Kaupmáttur gagnvart innfluttum vörum jókst þannig um nær 40% á samningstímabilinu 2015-2018, samborið við 12% aukningu á yfirstandandi tímabili 2019-2022.

Mynd 1.12 **Aukning kaupmáttar launa milli janúarmánaða 2015 og 2018 og sömu mánaða 2019 og 2022 gagnvart undirliðum vísitölu neysluverðs**

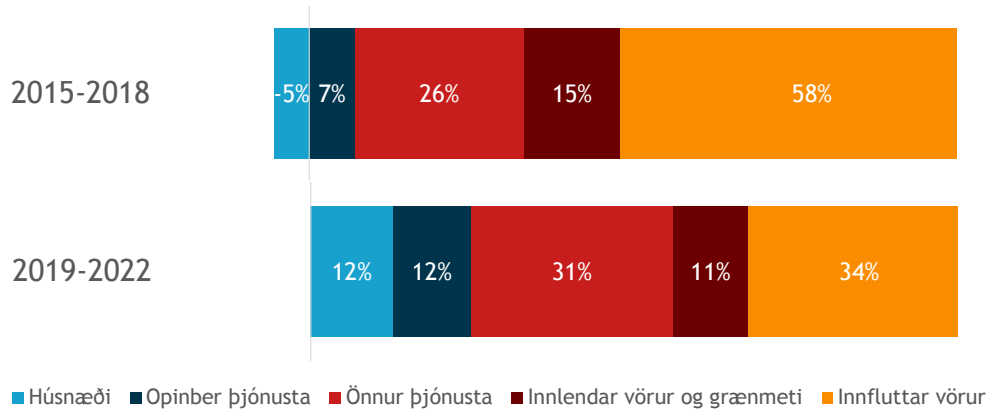

Heimild. Hagstofa Íslands.

Unnt er að reikna hlutfallslegt framlag fyrrgreindra undirliða til kaupmáttaraukningar á tímabilinu út frá vægi þeirra í vísitölu neysluverðs. Það leiðir í ljós að um 60% kaupmáttaraukningarinnar á kjarasamningstímabilinu 2015-2018 má skýra með verðlækkun á innflutningsverði og gengisstyrkingu. Tilsvarandi hlutfall á núverandi kjarasamningstímabili er um 35%.

Mynd 1.13 **Hlutfallslegt framlag undirliða til kaupmáttaraukningar, tvö samningstímabil**

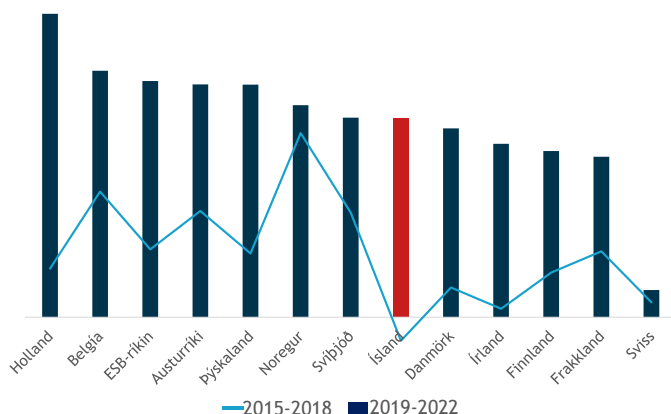
Heimild. Hagstofa Íslands.

Notast er við vægi undirliðanna í verðvísitölunni og þróun kaupmáttar til að reikna framlag til kaupmáttaraukningar. Taka ber tölunum á myndinni með þeim fyrirvara að fylgni er milli verðbreytinga innfluttra og innlendra vara.

1.3.2 Verðbólga og verðbólguvæntingar

Á kjarasamningstímabilinu 2015-2018 bjó Ísland við mun meiri verðstöðugleika en þau lönd sem við berum okkur helst saman við. Sé litið til verðbólguþróunar skv. samræmdri vísitölu neysluverðs (án húsnæðisliðar), sést að verðlag lækkaði um 1% milli aprílmánaða 2015 og 2018 á Íslandi samanborið við um 3% verðhækkun að meðaltali í aðildarríkjum ESB. Þetta gildir einnig á yfirstandandi tímabili þar sem verðhækkun milli aprílmánaða 2019-2022 var 9% á Íslandi en 11% að jafnaði í ESB ríkjum.

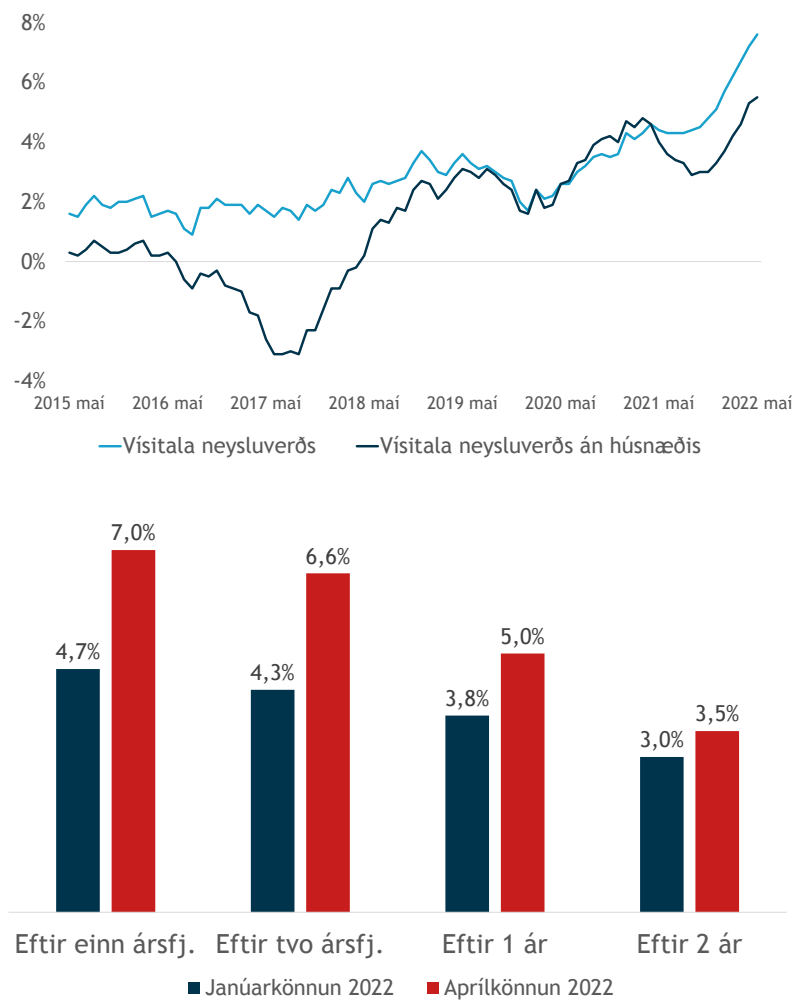
Mynd 1.14 **Hækkun verðlags milli aprílmánaða 2015 og 2018 og sömu mánaða 2019 og 2022 skv. samræmdri vísitölu neysluverðs**

Heimild. Hagstofa Íslands.

Verðbólga hefur aukist mikið undanfarið hér á landi en í maí 2022 hafði vísitala neysluverðs hækkað um 7,6% á einu ári og um 5,5% að húsnæðislið undanskildum. Verðhækkningar eru nú nokkuð almennar og mælast í flestum liðum vísitölunnar sem lýsir aukningu undirliggjandi verðbólgu, en þó má rekja rúmlega þriðjung ársþækkunarinnar til kostnaðar vegna eigin húsnæðis. Líklega mun innflutt verðbólga aukast á næstu misserum vegna vaxandi verðbólgu í viðskiptalöndunum. Í takti við þessa þróun hafa verðbólguvæntingar aukist bæði til skemmri og lengri tíma, en mikil óvissa er um verðbólguhorfur. Kjölfesta verðbólguvæntinga virðist brostin til skamms tíma, en samkvæmt núverandi væntingum aðila á fjármagnsmarkaði mun verðbólga verða 1% yfir 2,5% verðbólguþröngun Seðlabankans eftir 2 ár.

Mynd 1.15 **Verðbólga á ársgrundvelli 2015-22 (efri) og verðbólguvæntingar markaðsaðila (neðri)**

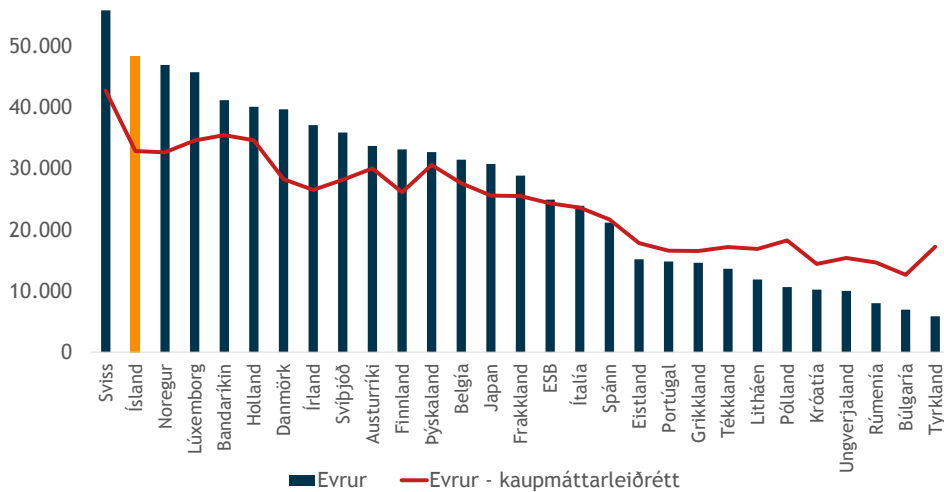

Heimild. Hagstofa Íslands og Seðlabankinn.

1.3.3 Meðaltekjur eftir skatt – alþjóðlegur samanburður

Samkvæmt samanburði Hagstofu ESB og OECD á tekjum milli landa árið 2021 voru meðalatvinnutekjur í evrum á Íslandi eftir skatt 94% hærri en Evrópumeðaltalið. Ísland er í öðru sæti á eftir Sviss og hæst Norðurlandanna. Ef leiðrétt er fyrir mismunandi verðlagi landa breytist myndin, en kaupmáttur meðalatvinnutekna eftir skatt í Lúxemborg, Hollandi, Bandaríkjunum og Sviss mældist hærri en Íslandi á árinu 2021. Ísland er þó enn hæst í Norðurlandasamanburðinum, sé leiðrétt fyrir verðlagi, og var kaupmáttur meðalatvinnutekna eftir skatt 35% hærri en Evrópumeðaltalið, skv. nýrri úttekt OECD.

Mynd 1.16 **Meðalatvinnutekjur í evrum eftir skatt árið 2021, alþjóðlegur samanburður**

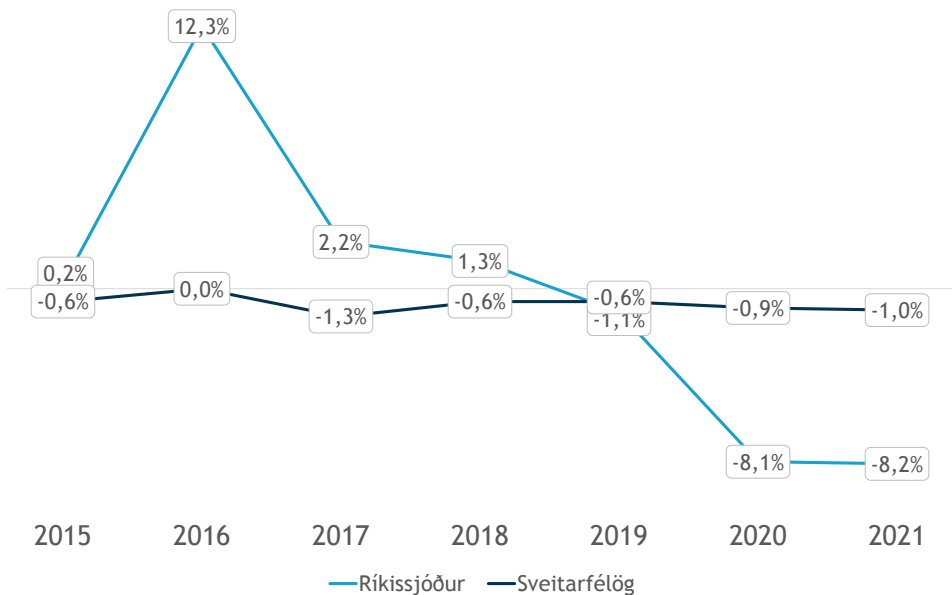
Heimild. Hagstofa ESB og OECD.

Miðað er við einstakling sem aflar sér meðaltekna í samræmi við tekjustig viðskiptahagkerfisins í hverju landi. Matið byggir á viðurkenndu líkani OECD sem byggir á hagstofugögnum í hverju landi og er notað til að meta meðalskattbyrði einstaklinga og fjölskyldna.

1.4 Staða og afkoma hins opinbera

Afkoma ríkissjóðs versnaði verulega á árunum 2020-2021 og fór neikvæð staða úr 1% af vergri landsframleiðslu árið 2019 í 8% árin 2020 og 2021. Er það nokkur viðsnúningur frá árunum 2015-2018 þegar tekjuafgangur af rekstri ríkissjóðs var 0,2-12,3% af vergri landsframleiðslu.¹ Stöðugur halli var á rekstri sveitarfélaga á sama tímabili en hann var mestur á árinu 2017 eða um 1,3% af vergri landsframleiðslu. Halli á rekstri sveitarfélaga jókst þó ekki verulega á tímum heimsfaraldursins.

Mynd 1.17. **Tekjuhalli ríkis- og sveitarfélaga 2015-2021**

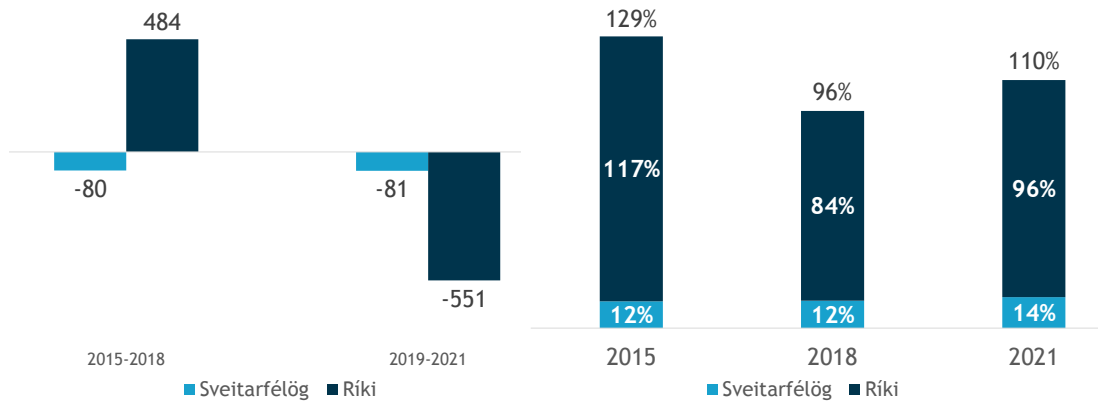

Heimild. Hagstofa Íslands.

Halli á rekstri sveitarfélaga var alls um 160 milljarðar króna á árunum 2015-2021 á verðlagi ársins 2021, en hallinn var svipaður á tímabilunum 2015-2018 og 2019-2021. Mikill afgangur varð hins vegar á afkomu ríkissjóðs á tímabilinu 2015-2018 eða tæplega 500 milljarðar króna á verðlagi ársins 2021. Stór hluti afgangansins var þó tilkominn vegna eins skiptis liða tengdum uppgjöri slitabúa úr fjármálahruninu en afgangurinn snerist svo í um 550 milljarða króna samanlagðan halla á árunum 2019-2021.

¹ Tekjur af stöðugleikaframlagi upp á 384,2 ma.kr. eru meðtaldar sem skekkir myndina fyrir ríkissjóð og samkvæmni samanburðar við sveitarfélögin.

Mynd 1.18 **Uppsafnaður tekjuafgangur á föstu verðlagi 2021, milljarðar króna (t.v.) og skuldahlutfall (t.h.)**

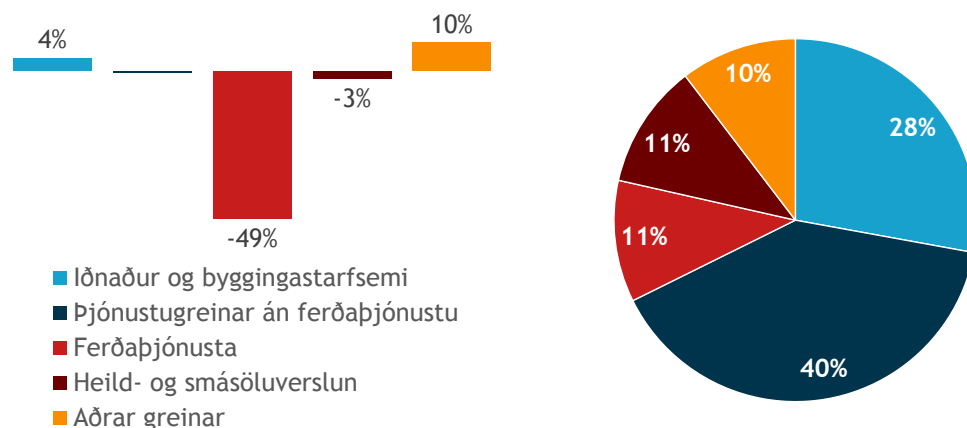
Heimild. Hagstofa Íslands.

Skuldir hins opinbera nema nú um 110% af vergri landsframleiðslu sem er um 15 prósentustiga aukning frá árinu 2018. Samkvæmt fjármálaáætlun er reiknað með að skuldasöfnun hins opinbera stöðvist á árinu 2026 og að koma eigi undirliggjandi halla í jafnvægi á næstu árum með mjög lágum útgjaldavexti í sögulegu tilliti.

1.5 Staða atvinnugreina og samkeppnishæfni

Heimsfaraldur kórónuveirunnar kom misþungt niður á atvinnugreinum hér á landi samkvæmt framleiðsluuppgjöri þjóðhagsreikninga. Þannig mátti t.d. sjá verulegan samdrátt í einkennandi greinum ferðapjónustu á árunum 2019-2021, eða sem jafngildir 50% frá árinu 2018. Samdráttur var einnig í verslun en vöxtur í iðnaði og þjónustu, sjá mynd 1.19.

Mynd 1.19 **Uppsafnaður hagvöxtur 2019-2021 í atvinnugreinahópum á almennum markaði (t.v.) og vægi þeirra í verðmætasköpun á almennum markaði fyrir kjarasamningslotuna (t.h.)**

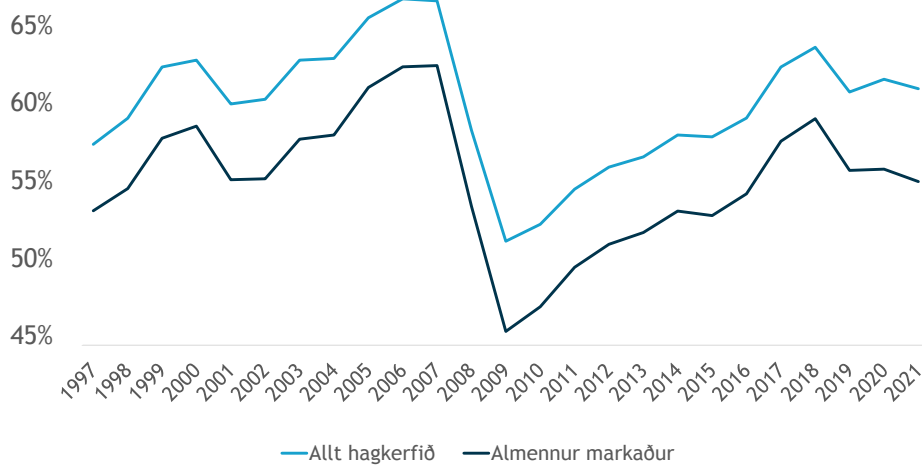
Heimild. Hagstofa Íslands.

Almennur markaður er hér skilgreindur sem allt hagkerfið án opinberrar stjórnsýslu, heilbrigðis- og félagsþjónustu og fræðslustarfsemi. Notast er við skilgreiningu Eurostat á atvinnugreinahópum en þjónustugreinum skipt í „ferðapjónustu“ og „þjónustugreinar án ferðapjónustu“.

1.5.1 Launahlutfall og framleiðni

Hlutfall launa af vergum þáttatekjum í hagkerfinu öllu, oft nefnt launahlutfallið, hækkaði á samningstímabilinu 2015-2018, úr 58% í tæp 64% m.a. vegna launahækkana og mikillar gengisstyrkingar. Hlutfallið fór síðan lækkandi á tímabilinu 2019-2021 en það var 61% samkvæmt bráðabirgðatölum Hagstofu Íslands fyrir árið 2021. Á almenna vinnumarkaðnum hækkaði hlutfallið úr 53% í 59% á samningstímabilinu 2015-2018, en lækkaði síðan í 55% árið 2021.

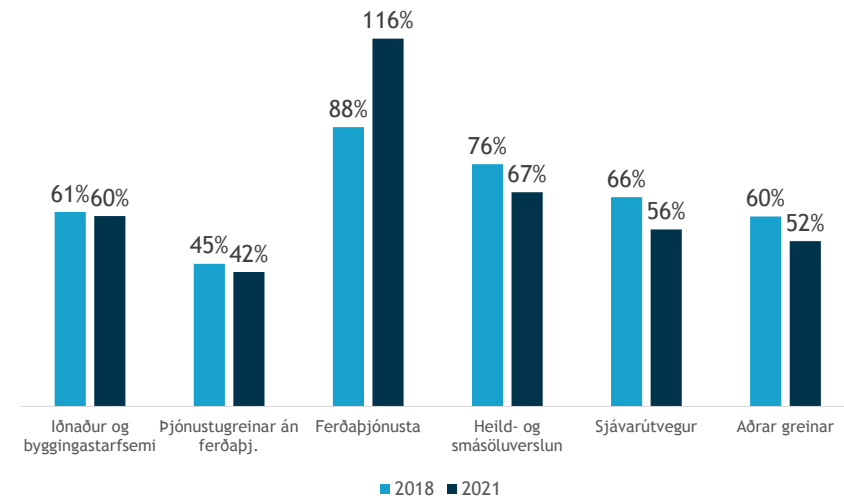
Mynd 1.20 **Hlutdeild launa- og tengdra gjalda í vergum þáttatekjum (launahlutfallið)**

Heimild. Hagstofa Íslands.

Launahlutfallið í helstu atvinnugreinum á almennum markaði var lægra árið 2021 en í upphafi samningalotunnar að ferðapjónustunni undanskilinni en launahlutfallið í einkennandi greinum ferðapjónustu mældist 116% sem bendir til þess að verulega hafi verið gengið á eiginfjárhlutfall greinarinnar á tímum heimsfaraldursins.

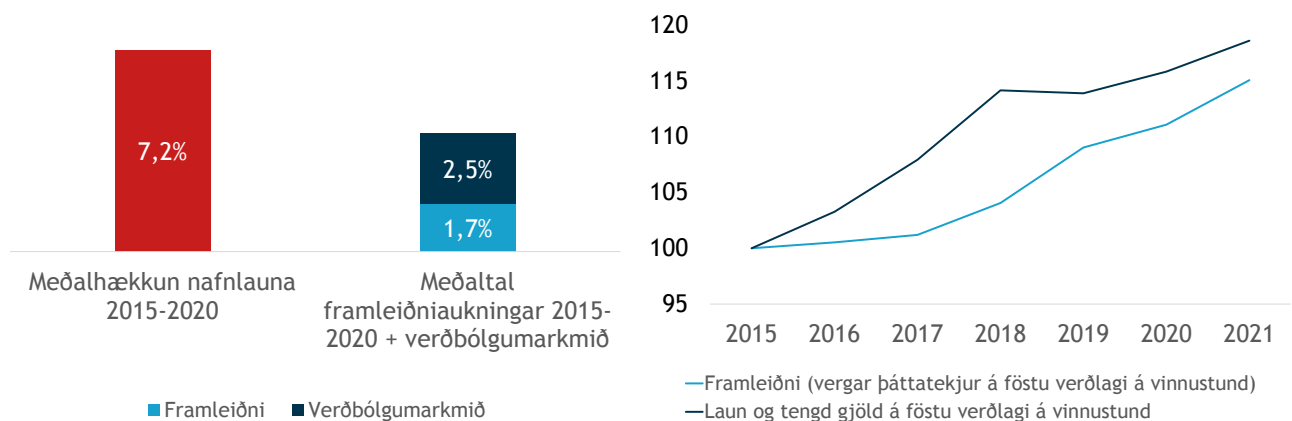
Mynd 1.21 **Launahlutfallið – atvinnugreinahópar**

Heimild. Hagstofa Íslands. Notast er við skilgreiningu Eurostat á atvinnugreinahópum en þjónustugreinum skipt í „ferðapjónustu“ og „án ferðapjónustu“.

Á tímabilinu 2015-2020 hækkaði launavísitalan um 7% að meðaltali á ári en á sama tíma jókst framleiðni í hagkerfinu um 1,7% að meðaltali. Samanburður nafnlaunahækkana á ári og samtölu framleiðnivaxtar og verðbólguþrýsting gefur vísbendingu um þann undirliggjandi verðbólguþrýsting sem launahækkarnir geta valdið. Mismunur þessa tveggja stærða nam um 3% á tímabilinu 2015-2020. Verðlag var hins vegar mjög stöðugt á sama tíma, sem m.a. skýrist af hagfelldri þróun viðskiptakjara og gengisstyrkingu á tímabilinu 2015-2017. Að sama skapi var hlutdeild launa í verðmætasköpuninni, launahlutfallið, í sögulegu lágmarki í kjölfar fjármálahrunsins 2008 og svigrúm hafði myndast fyrir launahækkarnir umfram framleiðniaukningu, til skemmri tíma. Laun og tengd gjöld á vinnustund á föstu verðlagi hækkðu um 19% að raunvirði á tímabilinu 2015-2021 á almenna markaðnum en framleiðni jókst um 15% á sama tímabili.

Mynd 1.22 **Meðalhækkun nafnlauna 2015-20 samanborið við framleiðniaukningu og verðbólguþrýsting á sama tímabili (t.v.) og þróun framleiðni og launa og tengdra gjalda á vinnustund 2015-2021 á almenna markaðnum (t.h.)**

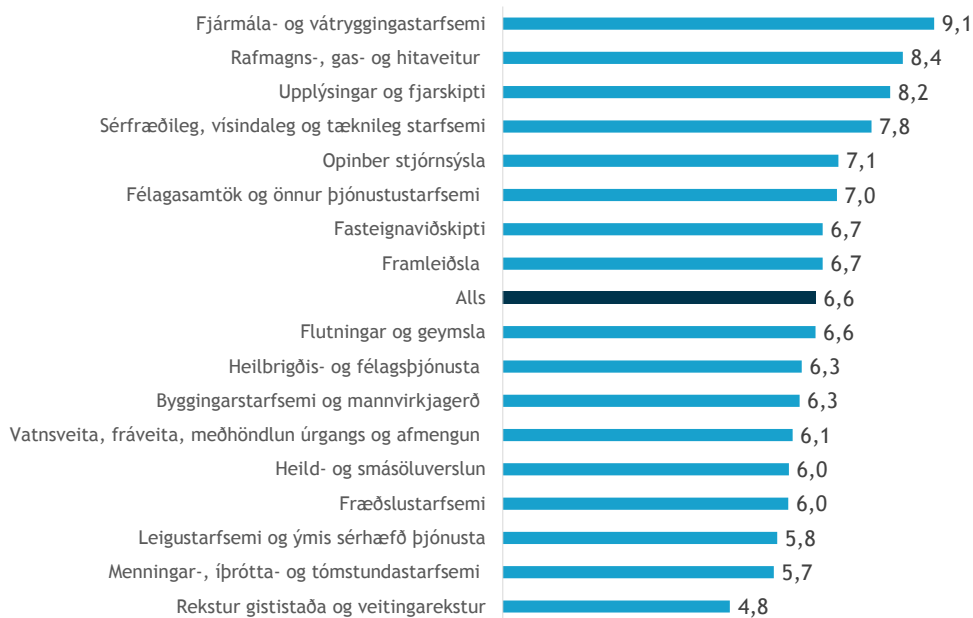

Heimild. Hagstofa Íslands.

1.5.2 Launakostnaður á unna stund árið 2021 – alþjóðlegur samanburður

Launakostnaður á unna stund hér á landi var að meðaltali 6.600 kr. árið 2021. Lægstur var launakostnaðurinn í rekstri gististaða og veitingarekstri, 4.800 kr., en hæstur í fjármála- og váttryggingastarfsemi þar sem hann var 9.100 kr. á unna stund. Launakostnaður á unna stund í opinberri stjórnsýslu var um 10% yfir landsmeðaltalinu árið 2021 en 5-10% undir því í heilbrigðis- og félagsþjónustu og fræðslustarfsemi. Hafa ber í huga að launadreifing er mismikil innan atvinnugreina og því sýna meðaltöl ekki endilega dæmigerða mynd af launastigi innan atvinnugreina.

Mynd 1.23 *Launakostnaður eftir atvinnugreinum á unna stund árið 2021 – þús. kr.*

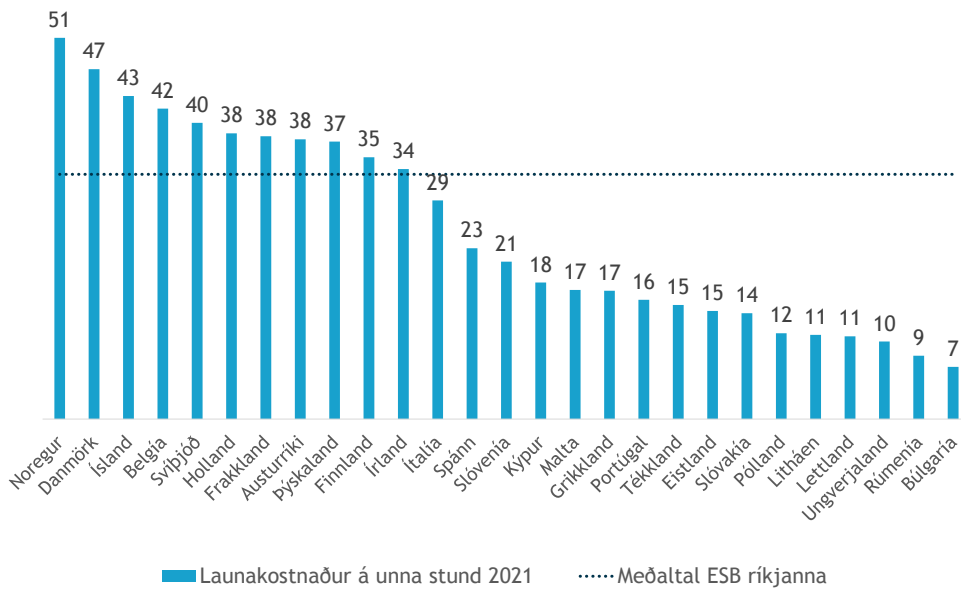

Heimild. Hagstofa Íslands.

Samanburður milli Evrópuríkja sýnir að launakostnaður á hverja unna stund var 43 evrur að meðaltali árið 2021 á Íslandi sem er 30% hærra en Evrópumeðaltalið. Aðeins í Noregi og Danmörku var launakostnaður á unna stund hærri en hér á landi, eða sem nemur 10-20%, en Norðurlöndin skera sig verulega úr í þessum samanburði.

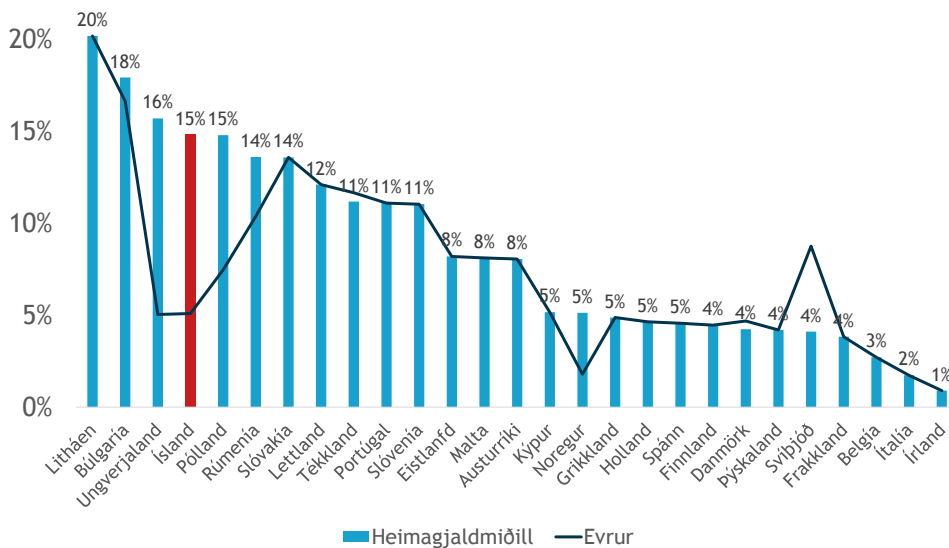
Mynd 1.24 **Meðaltal launakostnaðar á unna stund árið 2021 – evrur**

Heimild. Hagstofa Íslands og Eurostat.

Á tímabilinu 2019-2021 hækkaði launakostnaður á unna stund um 15% í íslenskum krónum sem er meiri hækkun en meðal þeirra landa sem við berum okkur helst saman við. Gengi krónunnar veiktist þó á sama tíma þannig að hækkunin í evrum mældist aðeins um 5% sem er sambærilegt við þau lönd sem við berum okkur saman við.

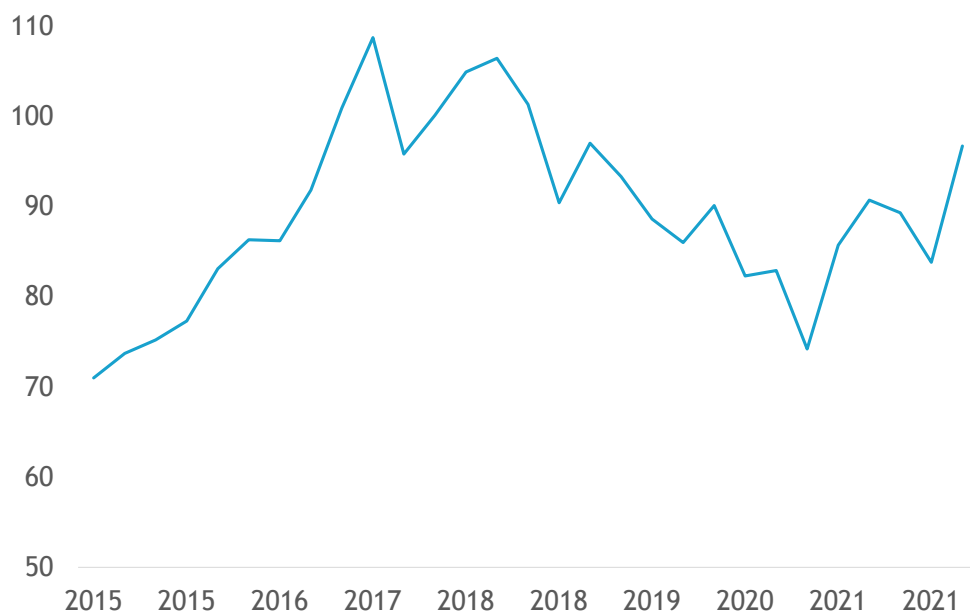
Mynd 1.25 **Hækkun launakostnaðar á unna stund í eigin gjaldmiðli og evrum, 2019-2021**

Heimild. Eurostat.

Raungengi á mælikvarða launa, sem metur þróun hlutfallslegs launakostnaðar á framleidda einingu miðað við önnur lönd í sameiginlegum gjaldmiðli, hefur sveiflast nokkuð á tímabilinu 2015-2022. Náði það hámarki á öðrum ársfjórðungi ársins 2017 en hefur farið lækkandi síðan. Lækkaði það um nær fjórðung frá fyrsta ársfjórðungi ársins 2019 fram undir lok árs 2020. Frá þeim tíma hefur raungengið nær endurheimt fyrri styrk og er nú nokkuð yfir langtíma-meðaltalinu.

Mynd 1.26. **Raungengi á mælikvarða launa, vísitala** (2010=100)

Heimild. Seðlabankinn.